



AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

ale aj určité starosti a nové úlohy pre prvovýrobcov i spracovateľov. Na prvom mieste je úloha stabilizovať celú vertikálu, čo vyžaduje skoré uvedenie trhového poriadku do praxe a ďalej treba klásť veľký dôraz na kvalitatívnu stránku výroby a spracovania, ako aj na ekonomiku celej vertikály. Treba zosilniť aj colnú ochranu pred dovozom nelegálneho cukru, najmä zo susedných štátov.

V zmysle očakávaného trhového poriadku treba ustáliť plochy s požadovanými hektárovými úrodami i kvalitou pri priaznivých ekonomických parametroch, a tak sa dobre pripraviť na vstup do EÚ.

Súhrn

Ako vyplýva z analýzy vývojových tendencií, produkčných a ekonomických parametrov vertikály cukrová repa - cukor v SR, po hľbokej kríze od roku 1995 nasleduje priaznivý rozvoj, čo dokazuje zvyšovanie sebestačnosti cukru. Vzniká nová situácia, keď sa musí klásť väčší dôraz na kvalitatívnu stránku výroby, čo vyžaduje určité zníženie zberových plôch (približne na 35 tis. ha) pri zvýšení hektárových úrod (43-45 t.ha⁻¹) s cukratosťou 15,5-16,0%. Základnou požiadavkou bude colná ochrana nášho trhu, výroba konkurencieschopného cukru, ktorý sa bude zúžitkovávať doma a určité množstvo (prebytok) sa bude môcť aj exportovať. Naše

možnosti a výsledky bude nutné zladíť aj s požiadavkami EÚ, čo môže výraznou mierou prispieť k stabilizácii celého nášho poľnohospodárstva.

Kľúčové slová: analýza, vertikála, export, stabilizácia, transformácia

Literatúra

- BAJČI, Pavol a kol. 1997. Repárska cukrovarnícka príručka. Slovenský spolok cukrovarníkov, Zväz pestovateľov cukrovej repy. Trnava : SPPK, KON-PRESS, 1997, 142 s. ISBN 80-967774-5-9
- ŠIMO, Dušan. 1996. Agrárny marketing. Nitra : VŠP, 1996. 181 s. ISBN 80-7137-265-X
- TÖRÖK, Ján. 1997. Marketingové prístupy pri riešení vertikály cukrová repa - cukor. In: Zborník z druhej vedeckej celoslovenskej repárskej konferencie. Bučany : Selekt, VŠU, 1997, s. 115-119.
- TÖRÖK, Ján. 1996. Marketingové refazce pri cukrovej repy : Závěrečná výskumná správa. Nitra : VŠP, 1996.
- VICEN, Michal. 1996. Úloha jedlých strukovín v procese reštrukturalizácie poľnohospodárskej výroby. In: Acta operativo-oeconomica, 51. Nitra : VŠP, 1996, s. 65-70. ISBN 80-7137-294-3

Kontaktná adresa:

doc. Ing. Ján Török, PhD.

Katedra manažmentu a marketingu, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 087/ 601160

VPLYV PRACOVNEJ VYBAVENOSTI PODNIKOV NA PRODUKTIVITU PRÁCE INFLUENCE OF WORKING EQUIPMENT IN ENTERPRISES ON LABOUR PRODUCTIVITY

Michal VICEN

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

A study on the influence of selected factors of the structure of workers on labour productivity level as expressed by volume of outputs in Slovak korunas per worker per year points at the different effect of individual factors. The research included a set of 41 agricultural enterprises in Slovakia during the period of 1995 - 1998. The level of rewarding (monthly earnings) has the dominant positive influence, especially in manual workers. The negative effect on labour productivity was observed in the structure of workers (an increase in a number of manual workers per technic-economic worker). A share of men and women of different branches in total worker number was found to be indifferent with relation to labour productivity.

Key words: labour productivity, structure of workers, system of rewards, regress analysis

Produktivita živej práce predstavuje významný činiteľ, ktorý ovplyvňuje hospodárske výsledky každého podniku i celého národného hospodárstva. Poukazuje na účinnosť vynakladanej práce jednotlivcov i celých kolektívov. Priamo sa premieta do výrobných nákladov, a tým sa odráža vo výslednom ekonomickom efekte výrobného procesu každého výrobku, podniku i celej spoločnosti.

Transformačný proces národného hospodárstva po zmene politickej situácie neobišiel ani poľnohospodárstvo. Uskutočnená liberalizácia cien spolu s ďalšími ekonomickými opatreniami spôsobili značné problémy vo fungovaní celého poľnohospodársko-

potravinárskeho komplexu (Bielik, 1995). V dôsledku zníženia objemu výroby, zmeny vlastníckych vzťahov, transformácie poľnohospodárskych podnikov a ďalších vnútorných i vonkajších faktorov radikálne klesol počet pracovníkov v poľnohospodárstve na Slovensku (z 360 tisíc v roku 1989 na cca 99 tisíc v súčasnosti). Výrazné zníženie počtu pracovných síl v poľnohospodárskej prvovýrobe hodnotí Šajbidorová (1997) ako pozitívny prvok odstraňovania agrárnej prezamestnanosti. Posledné obdobie však už charakterizuje stabilizácia počtu pracovníkov v slovenskom poľnohospodárstve.

Sprievodným znakom znižovania agrárnej zamestnanosti bol rast produktivity živej práce (približne 2,7-násobne v porovnaní s úrovňou roku 1989), zdôrazňuje Repka (1995). Zvyšovanie produktivity nebolo priamo úmerné znižovaniu počtu pracovníkov, pretože súčasne klesala výkonnosť poľnohospodárstva v dôsledku znižovania počtu hospodárskych zvierat a ich úžitkovosti i poklesu hektárových úrod plodín. Podľa Hudáka (1998) hrubá poľnohospodárska produkcia v roku 1997 dosiahla približne 78% úrovne roku 1989. Napriek podstatnému nárastu produktivity práce v poľnohospodárstve na Slovensku za uplynulé obdobie, zaostáva jej úroveň za vyspelými krajinami. Preto je nevyhnutné orientovať sa na štúdium produktivity práce a hľadať rôzne činitele, ktoré môžu vplývať na dosahovanú úroveň produktivity práce.

V nadväznosti na uvedené skutočnosti sa zo súboru faktorov pracovnej vybavenosti podnikov vyberajú tie, ktoré ovplyvňujú produktivitu práce a kvantifikuje sa veľkosť ich pôsobenia na úroveň produktivity práce v poľnohospodárskych podnikoch na Slovensku.

Materiál a metódy

Faktografický materiál sa získal z evidencie pracovníkov, resp. miezd v 41 poľnohospodárskych podnikoch kukuričnej oblasti Bratislavského a Nitrianskeho kraja. Pre neochotu poskytnúť informácie nebolo možné získať podklady z väčšieho počtu podnikov ani ďalšie údaje súvisiace s produktivitou práce. Veľkosť podnikov sa pohybovala od 390 ha do 1 401 ha poľnohospodárskej pôdy. Celkový počet pracovníkov dosahoval 38 až 123 osôb v jednom podniku. Bližšiu charakteristiku súboru podnikov podľa sledovaných ukazovateľov podáva tabuľka 1. Číselné údaje v tabuľke predstavujú priemernú úroveň príslušných ukazovateľov za roky 1995 až 1998.

Produktivita práce sa vyjadřila objemom výkonov za rok v Sk v prepočte na pracovníka. Pre pracovnú vybavenosť podnikov sa použili údaje o počte pracovníkov a ich štruktúre z hľadiska zastúpenia vysokoškolsky vzdelaných a technicko-hospodárskych pracovníkov, robotníkov rastlinnej a živočíšnej výroby, pracovníkov ostatných úsekov a žien. Ďalej sa sledovala úroveň priemerných mesačných miezd podľa hlavných kategórií pracovníkov, ako aj podiel pohyblivej zložky odmeny z celkových miezd. Podkladové údaje sa doplnili ešte o výmeru poľnohospodárskej pôdy podnikov.

Získané číselné údaje sa spracovali matematicko-štatistickými metódami. Pre každý ukazovateľ sa stanovili základné štatistické charakteristiky (priemer, najvyššia a najnižšia hodnota, smerodajná odchýlka a variačný koeficient v %). Pre orientačné zistenie vývojovej tendencie za uvedené obdobie sa použil index rokov 1998/1995, ktorý sa vypočítal z priemerných hodnôt príslušných ukazovateľov súboru podnikov za východiskový a konečný rok sledovania. Analýza závislosti úrovne produktivity práce (ročné výkony na 1 pracovníka) sa uskutočnila pomocou jednoduchej lineárnej regresie vzhľadom na jednotlivé uvedené ukazovatele, pričom sa zároveň zistovala tesnosť a preukaznosť príslušného vzťahu.

Výsledky

Podniky skúmaného súboru patria k malým, resp. stredným poľnohospodárskym podnikom, pričom priemerná výmera podniku v súbore je podstatne nižšia ako priemer podnikov Slovenska. Gozora (1998) uvádza priemernú výmeru podniku 1 602 ha. Zornenie poľnohospodárskej pôdy (94,4%) je o niečo vyššie ako priemer kukuričnej výrobnéj oblasti a vykazuje väčšiu variabilitu ako výmera pôdy v dôsledku odlišného zastúpenia trvalých kultúr (ovocné sady a vinice) v jednotlivých podnikoch (od 0% do 21%). V podnikoch súboru sa javí vyššia zamestnanosť ako v priemere za Slovensko, keďže na 1 pracovníka súboru pripadá 8,6 ha poľnohospodárskej pôdy, zatiaľ čo podľa Gozoru (1998) je to až 17,3 ha. Štruktúra pracovníkov je priaznivejšia ako udáva Gozora (1995). V súbore pripadá na technicko-hospodárskeho pracovníka iba 4,7 robotníka (podľa Gozoru 7) a na vysokoškolačka pripadá 13,7 robotníka (podľa Gozoru je to až 43). Podiel žien z celkového počtu pracovníkov 33,5% je približne na úrovni priemeru Slovenska (34,1%). Z celkového počtu pracovníkov tvoria pracovníci s vysokoškolským vzdelaním 4,6% (priemer Slovenska je 4,4%). Robotníci tvoria 63,7% celkového počtu pracovníkov súboru (priemer Slovenska je 80,8%). Na 100 ha poľnohospodárskej pôdy pripadá 11,7 všetkých pracovníkov, z toho je 0,55 pracovníka s vysokoškolským vzdelaním. Úroveň priemerných mesačných miezd 7 209 Sk zaostávajú pracovníci súboru za priemerom Slovenska (7 327 Sk v roku 1997).

Vývojové tendencie ukazovateľov v priebehu sledovaného obdobia charakterizuje index vývoja (tabuľka 1). Pri rozhodujúcich ukazovateľoch sa javí pozitívny vývoj. Výkony vzrástli rýchlejšie (22%) ako mesačné mzdy (o 16%) a ako klesol počet pracovníkov (o 10%). Znižovanie počtu pracovníkov bolo odlišné podľa kategórií. Zatiaľ čo počet pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním sa nezmenil, znížil sa počet technicko-hospodárskych pracovníkov i robotníkov rovnakým tempom, ako celkový počet pracovníkov. Počet robotníkov živočíšnej výroby klesal rýchlejšie (o 13%) ako počet robotníkov rastlinnej výroby (o 5%). Výrazný pokles zaznamenal počet žien (o 25%). Zaujímavá tendencia sa zistila pri vývoji miezd, keď priemerné mzdy robotníkov rástli rýchlejšie (o 20%) ako mzdy technicko-hospodárskych pracovníkov (o 14%). V priebehu sledovaného obdobia narastá význam pohyblivej zložky odmeny, keď sa zvýšil jej podiel z celkových miezd v priemere o 4,5%.

Výsledky analýzy závislosti produktivity práce od vybraných činiteľov obsahuje tabuľka 2.

Uskutočnená regresná analýza rozdeľuje sledované činitele ovplyvňujúce produktivitu práce v súbore podnikov na tri skupiny:

- činitele, ktoré neovplyvňujú úroveň produktivity práce (ide o nezávislosť),
- činitele, ktoré pozitívne vplyvajú na úroveň produktivity práce (kladná závislosť),
- činitele, ktoré negatívne pôsobia na úroveň produktivity práce (záporná závislosť).

Prvú skupinu tvoria činitele týkajúce sa štruktúry pracovníkov. Ide o zastúpenie žien na celkovom počte pracovníkov a podiel pracovníkov ostatných (nepoľnohospodárskych) úsekov na celkovom počte pracovníkov. Úroveň produktivity práce nezávisí od úrovne týchto ukazovateľov. Výrobná štruktúra, ktorú nepriamo charakte-

Tabuľka 1 Charakteristika sledovaného súboru podnikov

Ukazovateľ (1)	Merná jednotka (2)	Min (3)	Max (4)	Priemer (5)	Index 1998/95 (6)	v (7)
Výmera poľnohospodárskej pôdy (8)	ha (24)	350,0	1 401,0	641,6	0,98	47,70
Zornenie poľnohospodárskej pôdy (9)	% (25)	77,4	99,2	94,4	0,99	67,9
Výkony spolu (10)	tis.Sk (26)	2 272,6	49 631,0	28 357,8	1,22	83,9
Celkový počet pracovníkov (11)	osoba (27)	38	123	75,2	0,90	39,4
z toho (12):						
ženy (13)	osoba (27)	10	46	25,2	0,75	54,8
technicko-hospodárski pracovníci (14)	osoba (27)	3	20	10,3	0,90	37,9
robotníci spolu (15)	osoba (27)	29	103	47,9	0,90	48,7
robotníci rastlinnej výroby (16)	osoba (27)	3	37	21,2	0,95	69,8
robotníci živočíšnej výroby (17)	osoba (27)	2	47	26,7	0,87	61,3
robotníci ostatných úsekov (18)	osoba (27)	3	21	12,1	1,00	39,1
pracovníci s vysokoškolským vzdelaním (19)	Sk.osoba ⁻¹ (28)	2	5	3,5	1,00	32,8
Mesačná mzda všetkých pracovníkov (20)	Sk.osoba ⁻¹ (28)	5 981	8 882	7 209,9	1,16	11,9
Mesačná mzda tech.hospod.pracovníkov (21)	Sk.osoba ⁻¹ (28)	8 254	12 028	10 021,2	1,14	12,2
Mesačná mzda robotníkov (22)	Sk.osoba ⁻¹ (28)	5 538	8 017	6 485,8	1,20	10,6
Podiel pohyblivej zložky odmien z celkového zárobku (23)	% (25)	11,2	33,7	18,6	1,15	31,4

Vysvetlivky: min – najmenšia hodnota, max – najväčšia hodnota, v – variačný koeficient v %

Table 1 Characteristic of observed set of enterprises

(1) item, (2) unit, (3) min, (4) max, (5) average, (6) index 1998/95, (7) (v) coefficient of variation, (8) acreage of agricultural land, (9) % of arable land, (10) total outputs, (11) total number of workers, (12) of which, (13) women, (14) technic-economic workers, (15) manual workers in total, (16) manual workers in crop production, (17) manual workers in livestock production, (18) manual workers in other branches, (19) workers with university degree, (20) monthly earnings of all workers, (21) monthly earnings of technic-economic workers, (22) monthly earnings of manual workers, (23) share of flexible part of earnings in total ones, (24) hectare, (25) %, (26) ths.of Slovak korunas, (27) person, (28) Slovak korunas per person

Explanation: min – minimum value, max – maximum value, v – coefficient of variation in %

Tabuľka 2 Závislosť produktivity práce od vybraných ukazovateľov

Závislosť objemu výkonov za rok (Sk.osoba ⁻¹) od (1) :	A	B	r	D (%)
- celkového počtu pracovníkov (2)	551 480,9	-2 030,5	-0,625	0,390
- počtu pracovníkov na 100 ha p.p. (3)	816 735,9	-34 555,2	-0,312	0,097
- počtu robotníkov na 1 vysokoškolačka (4)	570 382,4	-11 569,8	-0,589	0,347
- počtu robotníkov na 1 technicko-hospodárskeho pracovníka (5)	778 704,6	-78 724,9	-0,699	0,489
- podielu robotníkov RV z celkového počtu pracovníkov (6)	380 610,2	1 099,8	0,129	0,017
- podielu robotníkov ŽV z celkového počtu pracovníkov (7)	461 440,4	-1 404,3	-0,231	0,053
- podielu robotníkov ostatných úsekov z celkového počtu (8)	416 628,6	-314,6	-0,029	0,001
- mesačnej mzdy všetkých pracovníkov (9)	-354 569,6	105,1	0,919	0,845
- mesačnej mzdy technicko-hospodárskych pracovníkov (10)	-311 868	72,2	0,861	0,741
- mesačnej mzdy robotníkov (11)	-487 387,6	138,6	0,966	0,934
- podielu pohyblivej zložky odmien (12)	186 315,2	12 205,4	0,519	0,296
- výmery pôdy podniku (13)	538 606,3	-198,00	-0,633	0,400

Vysvetlivky: A – konštanta, B – regresný koeficient, r – korelačný koeficient, D – ukazovateľ determinácie

Table 2 Dependence of labour productivity on selected factors

(1) dependence of volume of yearly outputs (Slovak korunas per person) on, (2) total number of workers, (3) number of workers per 100 hectares of agricultural land, (4) number of manual workers per graduate, (5) number of manual workers per technic – economic worker, (6) share of manual workers in crop production in total number of workers, (7) share of manual workers in livestock production in total number of workers, (8) share of manual workers in other branches in total number of workers, (9) monthly earnings of all workers, (10) monthly earnings of technic-economic workers, (11) monthly earnings of manual workers, (12) share of flexible part of earnings, (13) acreage of agricultural land

Explanations: A – the constant, B – regress coefficient, r – correlation coefficient, D – index of determination

rizuje podiel pracovníkov rastlinnej a živočíšnej výroby z celkového počtu pracovníkov, vplyva iba nepatrne na úroveň produktivity (nízka tesnosť závislosti). Prítom treba zdôrazniť, že zastúpenie

rastlinnej výroby má pozitívny vplyv a zastúpenie živočíšnej výroby negatívny vplyv (s vyššou tesnosťou ako rastlinná výroba) na dosahovanú produktivitu práce. Je zaujímavé, že v sledovanom

súbore sa nezistil vplyv nepoľnohospodárskych činností na produktivitu práce.

Kladným smerom pôsobí na produktivitu práce úroveň odmeňovania pracovníkov, vyjadrená výškou priemernej mesačnej mzdy. Pri všetkých troch sledovaných ukazovateľoch, ktoré súvisia so mzdou, javí sa vysoká preukaznosť. Najvýraznejšie pozitívne pôsobí na produktivitu práce výška priemernej mesačnej mzdy robotníkov. Zo vzťahu v príslušnej rovnici (tabuľka 2) vyplýva, že v rámci sledovaného súboru zvýšenie mesačnej mzdy robotníkov o 1 Sk sa prejavilo rastom produktivity práce o 138 Sk ročne na pracovníka. Zároveň preukaznosť závislosti je pri tomto vzťahu veľmi vysoká (ukazovateľ determinácie 0,93). O niečo slabšia závislosť sa zistila medzi produktivitou práce a mesačnou mzdou všetkých pracovníkov. Najslabšie pôsobenie na produktivitu práce vykazuje mzda technicko-hospodárskych pracovníkov, kde je prírastok produktivity práce takmer o polovicu nižší než pri mzdách robotníkov. I preukaznosť závislosti je oveľa menšia.

Medzi činitele so záporným vplyvom na úroveň produktivity práce sa zaraďuje veľkosť podniku a pracovná vybavenosť. Najvýraznejší negatívny dopad na produktivitu má počet robotníkov pripadajúci na 1 technicko-hospodárskeho pracovníka. Regresný koeficient poukazuje na to, že zvýšenie počtu robotníkov v prepočte na 1 THP o jednu osobu znamená pokles úrovne produktivity práce v priemere o 78 724 Sk na pracovníka ročne. Podstatne menší záporný efekt na produktivitu práce má počet robotníkov pripadajúci na 1 vysokoškolača (zvýšenie o 1 osobu znamená pokles produktivity o 11 569 Sk). Zvyšovanie celkového počtu pracovníkov podniku sa taktiež prejavuje poklesom produktivity práce, ale s ešte menším vplyvom i slabšou zápornou tesnosťou ako predchádzajúce ukazovatele. Taktiež zväčšovanie plošnej výmery podniku má za následok znižovanie úrovne produktivity práce. Hoci pri tomto vzťahu sa zistila iba stredná preukaznosť ($D=40\%$), regresný koeficient rovnice poukazuje na skutočnosť, že rozšírenie výmery podniku o 1 ha sa prejaví poklesom produktivity práce o 198 Sk ročne v prepočte na pracovníka.

Záver

Skúmanie pôsobenia vybraných činiteľov na úroveň produktivity práce v podmienkach vybraného súboru poľnohospodárskych podnikov umožnilo identifikovať intenzitu a smer pôsobenia príslušných regresných vzťahov. Výsledky poukazujú na skutočnosť, že zo sledovaných faktorov súvisiacich s pracovnou vybavenosťou podnikov, rozhodujúcu úlohu vo vzťahu k produktivite práce zohráva úroveň odmeňovania pracovníkov a pomer robotníkov k technicko-hospodárskym pracovníkom. Manažéri podnikov pri hľadaní možností rastu produktivity práce by mali vytvárať predpoklady pre uplatňovanie progresívnych systémov hmotnej zainteresovanosti pracovníkov. Najvhodnejšie by bolo vytvoriť priamu väzbu medzi dosahovanými výkonmi a výškou odmeny s ich vhodnou kombináciou tak, aby odmeňovanie stimulovalo k dosahovaniu čo najvyšších výkonov. Správny spôsob hmotnej

zainteresovanosti je podstatne dôležitejší pri robotníkoch ako pri technicko-hospodárskych pracovníkoch, keďže robotníci sa bezprostredne zúčastňujú výrobného procesu a priamo môžu ovplyvniť dosahovaný výkon.

Zvyšovanie podielu technicko-hospodárskych pracovníkov z celkového počtu pracovníkov, čiže zužovanie pomeru medzi robotníkmi a technicko-hospodárskymi pracovníkmi predstavuje ďalší významný činiteľ rastu produktivity práce. Menší počet podriadených robotníkov môže príslušný vedúci ľahšie a efektívnejšie riadiť, usmerňovať, kontrolovať, a tým sa vytvárajú predpoklady pre vyšší výkon jednotlivcov i celého kolektívu.

Súhrn

Skúmanie vplyvu vybraných činiteľov pracovnej vybavenosti na úroveň produktivity práce vyjadrenej objemom výkonov v Sk v prepočte na pracovníka ročne poukazuje na odlišné pôsobenie jednotlivých činiteľov. Výskum sa uskutočnil v súbore 41 poľnohospodárskych podnikov na Slovensku za roky 1995 až 1998. Dominanciu v pozitívnom pôsobení má úroveň odmeňovania pracovníkov (výška mesačného zárobku), predovšetkým robotníkov. Negatívny dopad na produktivitu práce sa zistil pri štruktúre pracovníkov (zvyšovanie počtu robotníkov pripadajúcich na 1 technicko-hospodárskeho pracovníka). Indiferentným vo vzťahu k produktivite práce sa ukázalo zastúpenie robotníkov jednotlivých odvetví i žien na celkovom počte pracovníkov.

Kľúčové slová: produktivita práce, štruktúra pracovníkov, odmeňovanie pracovníkov, regresná analýza

Literatúra

- BIELIK, P. 1998. Agrárna politika Slovenska v predvstupovom období do EU. In: Agrárna perspektíva VII. Sborník prací z mezin. věd. konference. Praha: ČZU, 1998, s. 35-40. ISBN 80-2132-0471-5
- GOZORA, V. 1995. Úlohy podnikových managementov pri organizačnej a ekonomickej prestavbe hospodárskych subjektov. In: Acta operativa-oconomica, 50. Nitra: VŠP, 1995, s. 7-14. ISBN 80-7137-229-3
- GOZORA, V. 1998. Súčasný stav a perspektívy rozvoja poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu. In: Zborník vedeckých prací z konferencie Medzinárodné vedecké dni '98. Nitra: FEM SPU, 1998, s. 5-13. ISBN 80-7137-479-2
- HUDÁK, J. 1998. Transformácia a privatizácia slovenského poľnohospodárstva z pohľadu európskej integrácie. In: Agrárna perspektíva VII. Sborník prací z mezinárodné vědecké konference. Praha: ČZU, 1998, s. 203-206. ISBN 80-2132-0471-5
- REPKA, I. 1995. Demografická situácia na vidieku a zdroje pracovných síl v poľnohospodárstve. In: Zborník referátov z mezinárodnej konferencie. Nitra: VŠP, 1995, s. 97-100.
- ŠAJBIDOROVÁ, M. 1997. Vplyv trhovej ekonomiky na štruktúru ľudských zdrojov v PPK. In: Agrárna perspektíva VII. Sborník prací z mezinárodné vědecké konference. Praha: ČZU, 1997, s. 209-212. ISBN 80-213-0368-9

Kontaktná adresa:

doc. Ing. Michal Vicen, PhD.

Katedra manažmentu a marketingu, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 087/601 167